

TITULO SUPERIOR EN CONSERVACIÓN E RESTAURACIÓN DE BENS CULTURAIS
Escola Superior de Conservación e Restauración de BBCC de Galicia
Principios de conservación preventiva I
Departamento: Principios de conservación e restauración de bens culturais

Formación básica	Curso: 1º	1º Cuadrimestre	3 ECTS
-------------------------	------------------	------------------------	---------------

Teórica
Profesor: Pablo Porral Vicente
 pabloporral@edu.xunta.gal

Horario: 2 horas semanais
DESCRIPCIÓN DA MATERIA

Conservación preventiva: concepto e evolución. Axentes de deterioro. Fundamentos técnicos da conservación preventiva: sensibilidade dos materiais ante os factores de deterioro.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS

T1	Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.
T3	Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza.
T8	Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos
T11	Desenvolver na práctica laboral unha ética profesional baseada na apreciación e sensibilidade estética, medioambiental e cara a diversidade.
T13	Buscar a excelencia e a calidade na súa actividade profesional.
T16	Usar os medios e recursos ao seu alcance con responsabilidade cara ao patrimonio cultural e medioambiental.
T17	Contribuír coa súa actividade profesional á sensibilización social da importancia do patrimonio cultural, a súa incidencia nos diferentes ámbitos e a súa capacidade de xerar valores significativos.

COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN

X3	Recoñecer e identificar as alteracións do ben cultural e as causas de seu deterioro para avaliar o estado de conservación.
X5	Determinar os criterios de intervención e decidir o tratamento de prevención, conservación e/ou restauración máis axeitado
X6	Acadar coñecementos críticos sobre a metodoloxía, estratexias de actuación, tratamentos e emprego de materiais para a conservación e restauración.
X7	Deseñar sistemas e tratamentos de conservación e restauración
X9	Coñecer e aplicar a deontoloxía profesional e a normativa relativa aos bens culturais e a súa conservación e restauración.
X11	Acadar a capacidade de colaborar e traballar en equipo con outros profesionais, establecendo os mecanismos axeitados de comprensión e diálogo interdisciplinario.

CURSO ACADÉMICO 2023-2024

X16	Avaliar a eficacia dos tratamentos realizados.
X17	Determinar e aplicar as condicións axeitadas para a conservación preventiva do ben cultural “in situ”, durante a exposición, almacenaxe, transporte ou depósito.
X18	Documentar calquera dato derivado do estudo e proceso dos tratamentos de conservación e restauración que contribúa a facilitar a comprensión e coñecemento do ben cultural.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA MATERIA

Coñecer a terminoloxía e os principios fundamentais da conservación preventiva.
Acadar unha base de coñecementos legais, técnicos e administrativos relacionados coa conservación preventiva
Comprender a influencia da diversidade da natureza das coleccións para a súa preservación.
Coñecer os riscos que corren as coleccións.
Comprender a importancia do traballo en equipo.

UNIDADES DIDÁCTICAS

Unidades	Subtemas	% da materia
1. Conservación preventiva: concepto e evolución	1.1.- Concepto de conservación preventiva. 1.2.-Historia e evolución da conservación preventiva. 1.3.-Xustificación da conservación preventiva: documentos 1.4.-Competencias dun especialista en conservación preventiva. 1.5.- Plan integral de conservación preventiva	20%
2. Concepto de alteración e diagnose	2.1.- Concepto de alteración: indicador, factor e mecanismo. 2.2.- Factores de alteración: intrínsecos e extrínsecos.	20%
3. Materiais constitutivos das obras de arte.	3.1.-Materiais que serven de soporte as obras de arte: pedra, metais, madeira, tea, tecidos, plásticos e outros. 3.2.- Materiais inorgánicos e orgánicos. 3.3.- Mobles e inmobles.	20%
4. Axentes de deterioro físicos.	4.1.- Axentes de deterioro físicos: forzas físicas, roubo, vandalismo, lume, auga. 4.2.-Estratexias de control. previr, bloquear, detectar, responder, recuperar/tratar.	20%
5. Axentes de deterioro biolóxicos.	5.1.- Prevención e control do biodeterioro 5.2.- Estratexias e actividades de control.	20%

PLANIFICACIÓN DOCENTE

CURSO ACADÉMICO 2023-2024

Metodoloxías	Horas aula	Horas fóra	Total
Sesións maxistras	30		30
Traballo autónomo		25	25
Traballo tutelado. Estudos de caso, debates e outras actividades.	6	14	20
Total	36	39	75

METODOLOXÍA DOCENTE	
Metodoloxía	Descrición
Sesións maxistras	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices do traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballo autónomo	Estudo dos contidos expostos polo profesor. Resolución de problemas e exercicios de forma autónoma: Actividade na que se formulan problemas e exercicios relacionados coa materia. O alumnado debe desenvolver a análise e resolución dos exercicios de forma autónoma.
Traballo tutelado. Estudos de caso, debates e outras actividades.	Avaliación continua a través do seguimento do traballo. Valórase seguimento, participación, asistencia e interese.

SISTEMAS DE AVALIACIÓN		
Método	Criterios	% avaliación
Probas escritas	Cualificación das probas	70%
Traballos tutelados. Estudos de caso, debates e outras actividades.	Avaliación continua a través do seguimento do traballo. Valórase seguimento, participación, asistencia e interese.	30%
Total		100 %

OUTROS COMENTARIOS Á AVALIACIÓN E MEDIDAS DE RECUPERACIÓN

- A asistencia é obrigatoria. A non asistencia ás clases repercutirá na cualificación (nun 10%, o alumno poderá ser cualificado cun 0 no apartado “Observación sistemática”).
- Avaliarase o progreso do proceso de aprendizaxe, incluíndo este proceso tódolos resultados acadados no traballo continuado de clase, os exercicios e traballos entregados no tempo estipulado e dous exames parciais que se realizarán ao longo do curso.
- Ao rematar o curso, na convocatoria ordinaria, realizarase un exame final que servirá de recuperación parcial/total segundo as partes non superadas.
- Os alumnos deberán realizar tódolos traballos e exames establecidos ao longo do curso. A avaliación ordinaria poderá incluír a realización de probas específicas finais, comprendendo esta os contidos teóricos e todos aqueles relacionados cos traballos ou lecturas realizados ao longo do curso e recollidos como parte da avaliación.
- No caso de perda de avaliación continua os alumnos deberán presentar igualmente os traballos propostos ao longo do curso.
- Os alumnos que non superen a convocatoria ordinaria terán a posibilidade de presentarse á convocatoria extraordinaria.
- Na avaliación extraordinaria, o alumno terá que realizar unha proba escrita que poderá conter probas específicas cando se consideren necesarias para unha correcta avaliación. A avaliación extraordinaria consistirá nun exame global da materia.

ATENCIÓN PERSONALIZADA

Ofreceráse atención personalizada ao alumnado durante todo o curso. As titorías docentes desenvolveranse no horario establecido para esta finalidade.

BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA

Bibliografía específica:

- Baglioni, R. y Losada J.M.: *Hacia una estrategia europea de conservación preventiva*. En “PH. Boletín del Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico”, n. 33, 2000. pp- 87-91.
- De Tapol B.: La necesaria adaptación de la conservación preventiva al concepto de sostenibilidad con especial atención a las herramientas de gestión. Revista patrimonio cultural de españa nº7.2013.Catálogo de publicaciones del Ministerio:
https://www.google.com/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=0CDcQw7AJahcKEwjIgrXFyouBAxUAAAAAHQAAAAAQAg&url=https%3A%2F%2Frecercat.cat%2Fbitstream%2Fhandle%2F2072%2F520652%2FConservacion_preventiva_revision_de_una_disciplin%2520%25282%2529.pdf%3Fsequence%3D1&psig=AOvVaw0V5xTIamNcMGJ0sA_pXiB3&ust=1693732260798659&opi=89978449
- García Fernández, I. M.: *Historia de la conservación preventiva I*. GE-IIC, 2013 .
<https://ge-iic.com/ojs/index.php/revista/article/view/195>
- García Fernández, I. M.: *Historia de la conservación preventiva II*. Ge-conservación nº 6/ 2014. ISSN: 1989-8568. 2014, <https://www.ge-iic.com/ojs/index.php/revista/article/view/237>
- Herráez Juan A., Durán D., García Martínez E.: Planes nacionales de conservación preventiva Departamento de Conservación Preventiva Área de Investigación y Formación Instituto del Patrimonio Cultural de España (IPCE) 2018
<https://www.google.com/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=0CDcQw7AJahcKEwjYpbByouBAxUAAAAAHQAAAAAQAg&url=https%3A%2F%2Fwww.culturaydeporte.gob.es%2Fplanes-nacionales%2Fdam%2Fjcr%3A4b382d56-75b5-4d6c-870f-e02901adfdb3%2Fcpfundamentos2018b.pdf&psig=AOvVaw3rHlB3yiljPvUgDGpPyaa&ust=1693732112488649&opi=89978449>
- ICOM. ESTATUTOS (1995, Los estatutos del Comité Español son de 2007) y CÓDIGO DE DEONTOLOGÍA DEL ICOM PARA LOS MUSEOS (Varias ediciones y revisiones). París.
<https://www.google.com/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=0CDcQw7AJahcKEwjA2LaYy4uBAxUAAAAAHQAAAAAQAg&url=https%3A%2F%2Ficom.museum%2Fwp-content%2Fuploads%2F2018%2F07%2FICOM-codigo-Es-web-1.pdf&psig=AOvVaw3ZWUtMrjIM-yzbN8EJSMTq&ust=1693732350404893&opi=89978449>
- Jiménez-Blanco, María Dolores. *Una historia del museo en nueve conceptos*. Madrid: Ed. Cátedra, 2014.
- Macarrón, Ana. *Conservación del patrimonio cultural. Criterios y normativas*. Madrid, 2008.
- Rotaèche y González de Ubieta, M.: *Museología y conservación de arte contemporáneo. Un conflicto de intereses*. Gijón: Trea, 2016.
- VV.AA: *Conservacion-preventiva-revision-de-una-disciplina*. Revista patrimonio cultural de españa nº7. 2013.Catálogo de publicaciones del Ministerio.

[https://www.google.com/url?](https://www.google.com/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=0CDUQw7AJahcKEwjQjZLZto6BAxUAAAAAHQAAAAAQAg&url=https%3A%2F%2Fwww.culturaydeporte.gob.es%2Fplanes-nacionales%2Fdam%2Fjcr%3A26a66336-4e0c-4adc-b4d8-f2a89dde4998%2Fconservacion-preventiva-revision-de-una-disciplina.pdf&psig=AOvVaw3m-avPvPh-W8THnz9Hb1lx&ust=1693830015711106&opi=89978449)

[sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=0CDUQw7AJahcKEwjQjZLZto6BAxUAAAAAHQAAAAAQAg&url=https%3A%2F%2Fwww.culturaydeporte.gob.es%2Fplanes-nacionales%2Fdam%2Fjcr%3A26a66336-4e0c-4adc-b4d8-f2a89dde4998%2Fconservacion-preventiva-revision-de-una-disciplina.pdf&psig=AOvVaw3m-avPvPh-W8THnz9Hb1lx&ust=1693830015711106&opi=89978449](https://www.google.com/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=0CDUQw7AJahcKEwjQjZLZto6BAxUAAAAAHQAAAAAQAg&url=https%3A%2F%2Fwww.culturaydeporte.gob.es%2Fplanes-nacionales%2Fdam%2Fjcr%3A26a66336-4e0c-4adc-b4d8-f2a89dde4998%2Fconservacion-preventiva-revision-de-una-disciplina.pdf&psig=AOvVaw3m-avPvPh-W8THnz9Hb1lx&ust=1693830015711106&opi=89978449)

- VV.AA: Guía de Gestión de Riesgos para el Patrimonio Museológico. Instituto Canadiense de Conservación (CCI). 2016.

[https://www.google.com/url?](https://www.google.com/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=0CDcQw7AJahcKEwig25Ovt06BAxUAAAAAHQAAAAAQAg&url=https%3A%2F%2Fwww.iccrom.org%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2F2018-01%2Fguia_de_gestion_de_riesgos_es.pdf&psig=AOvVaw3l5Gwchd01XLH2rB-9TRco&ust=1693829916217218&opi=89978449)

[sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=0CDcQw7AJahcKEwig25Ovt06BAxUAAAAAHQAAAAAQAg&url=https%3A%2F%2Fwww.iccrom.org%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2F2018-01%2Fguia_de_gestion_de_riesgos_es.pdf&psig=AOvVaw3l5Gwchd01XLH2rB-9TRco&ust=1693829916217218&opi=89978449](https://www.google.com/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=0CDcQw7AJahcKEwig25Ovt06BAxUAAAAAHQAAAAAQAg&url=https%3A%2F%2Fwww.iccrom.org%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2F2018-01%2Fguia_de_gestion_de_riesgos_es.pdf&psig=AOvVaw3l5Gwchd01XLH2rB-9TRco&ust=1693829916217218&opi=89978449)

- Ward, Philip. La conservación del patrimonio: carrera contra reloj. 1986. The Getty Conservation Institute.

[https://www.google.com/url?](https://www.google.com/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=0CDcQw7AJahcKEwjl_te_to6BAxUAAAAAHQAAAAAQAg&url=https%3A%2F%2Fwww.getty.edu%2Fpublications%2Fresources%2Fvirtuallibrary%2F0941103013.pdf&psig=AOvVaw34i3TU8oidmAbHSUB_o81W&ust=1693829963580529&opi=89978449)

[sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=0CDcQw7AJahcKEwjl_te_to6BAxUAAAAAHQAAAAAQAg&url=https%3A%2F%2Fwww.getty.edu%2Fpublications%2Fresources%2Fvirtuallibrary%2F0941103013.pdf&psig=AOvVaw34i3TU8oidmAbHSUB_o81W&ust=1693829963580529&opi=89978449](https://www.google.com/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=0CDcQw7AJahcKEwjl_te_to6BAxUAAAAAHQAAAAAQAg&url=https%3A%2F%2Fwww.getty.edu%2Fpublications%2Fresources%2Fvirtuallibrary%2F0941103013.pdf&psig=AOvVaw34i3TU8oidmAbHSUB_o81W&ust=1693829963580529&opi=89978449)